

60 lat Biblioteki Publicznej
w Komańczy
(kalendarium)

Wydawnictwo RUTHENUS – Rafał Barski
ul. Łukasiewicza 110A, 38-400 Krosno
tel. 013 436 51 00, www.ruthenus.pl
e-mail: ruthenus@ruthenus.pl

Wydano na zlecenie Gimnnego Ośrodka Kultury w Komańczy
38-543 Komańcza, 166
tel. 0 13 467 70 76

Na czwartej stronie okładki wiersz: *** [Widzicie...] J. Harasymowicz

ISBN 978-83-7530-078-9

Krosno 2009

22 CZERWCA 1949

W ramach sieci bibliotek publicznych utworzona została Gromadzka Biblioteka Publiczna w Komańczy, zapisana w rejestrze bibliotek pod numerem 56. Bibliotekarzem został Mieczysław Krajewski, a organizacją biblioteki zajęła się Powiatowa Biblioteka Publiczna w Sanoku pod kierownictwem Zofii Walciszewskiej. Biblioteka mieściła się w budynku numer 220.

1953

Powstała pierwsza dokumentacja – była nią Księga inwentarzowa, w której zapisano 314 woluminów (literatura piękna dla dzieci i młodzieży oraz książki dotyczące osiągnięć i perspektyw Polski Ludowej, traktujące o przyjaźni z ZSRR). Najważniejszym zadaniem biblioteki było upowszechnianie czytelnictwa w środowisku wiejskim.

1955-1959

Księgozbiór wzbogacił się o literaturę fachową i rolniczą. Położono nacisk na upowszechnienie wiedzy rolniczej oraz pozyskanie jak największej rzeszy czytelników poprzez tworzenie punktów bibliotecznych. Pracownikiem biblioteki była Maria Krajewska.

1960-1961

Biblioteka dalej się rozwijała. Powiększył się księgozbiór, zwłaszcza popularnonaukowy. Utworzono Gromadzkie Biblioteki w Rzepedzi i Wisłoku Wielkim. Urozmaicano formy pracy z czytelnikiem, odbywały się konkursy poświęcone pisarzom polskim, urządzano wystawy o tematyce rolniczo-hodowlanej, tworzone kąciki dziecięce.

1962-1965

Funkcję bibliotekarza pełniła Rozalia Faron. Rozwój czytelnictwa przyczynił się do zmiany lokalu i utworzenia czytelnicy. Bibliotekę przeniesiono do Domu Ludowego. Księgozbiór odebrała od ustępującej bibliotekarki Bogumiła Borkowska. Upowszechniało się nie tylko czytelnictwo literatury, ale także prasy społeczno-politycznej, technicznej i rolniczej. Biblioteka włączyła się w akcje zbierania środków na Społeczny Fundusz Budowy Szkół Tysiąclecia. Rozszerzyła się współpraca ze szkołą i kołem ZMW, wspólnie zorganizowano imprezę artystyczną z okazji 20-lecia PRL-u. Odbywały się odczyty rolnicze, organizowane wspólnie z tutejszym agronomem. Nastąpiło gruntowne uporządkowanie księgozbiorów wg Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej.

1966-1971

Otwarcie Roku Kulturalno-Oświatowego – wieczornice, lekcje biblioteczne, wieczory recytatorskie i turnieje wiedzy. 16 sierpnia 1967 r. odbyło się spotkanie autorskie z Janem Gerhardem. W konkursie „Dwadzieścia lat PRL-u” czytelnicy z naszej biblioteki zajęli 4 miejsce w powiecie, ponadto brali udział w konkursach „Bliżej książki współczesnej” i „Złoty kłós”. By wspierać rozwijającą się działalność, powołano Koło

Przyjaciół Biblioteki, którego członkowie zadeklarowali swój udział w imprezach, odczytach, konkursach organizowanych przez bibliotekę. W grudniu 1970 r. zmieniono lokal i księgozbiór przeniesiono do budynku nr 92.

1971-1975

15 września 1971 r. bibliotekarką została Bronisława Dembicka. W 1975 r. po zmianie podziału administracyjnego kraju i utworzeniu powiatu bieszczadzkiego z siedzibą w Lesku, nadzór merytoryczny nad Biblioteką przejęła Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie – Oddział Terenowy w Lesku. Po likwidacji Gromad 1 stycznia 1973 r. utworzono Urząd Gminy w Komańczy, który wchłonął Gromadzką Radę Narodową w Szczawnem. Biblioteka zmieniła nazwę na Gminną Bibliotekę Publiczną. Od tego momentu posiadała 3 filie – w Rzepedzi, Szczawnem i Wisłoku Wielkim. Dążono do szerokiego udostępniania zbiorów. 14 lutego 1974 r. zawarto umowę z Nadleśnictwem Komańcza, w której instytucja ta zobowiązała się do udostępnienia lokali na punkty biblioteczne w hotelach robotniczych i osadach leśnych oraz dowozu książek. W 1974 r. nastąpiła zmiana lokalu. Bibliotekę przeniesiono do tzw. Starej Szkoły. Kierownikiem GBP została Gabriela Stanikowska, która pracowała od 15 kwietnia 1975 do 10 października 1975 r. Po jej odejściu funkcję przejęła Halina Kapcia. Kierownik sprawował nadzór nad działalnością filii i punktów bibliotecznych, administracją, budżetem, gromadzeniem, opracowaniem księgozbioru i wymianą książek do punktów. Bibliotekarz zajmował się konserwacją książek, wypożyczaniem i pracą kulturalno-oświatową.

1976-1979

Rok 1976 ogłoszono Rokiem Bibliotek i Czytelnictwa. Odbłyły się: Wystawa Prac Artystów Amatorów Rzeźby, Wieczór Literacki Wybranych Pisarzy Polskich, Konkurs Plastyczny „Moja Mama”, Wieczór poezji „O wsi polskiej”. Po rezygnacji z pracy Haliny Kapci 25 kwietnia 1978 r. kierownikiem mianowano Ewę Stanikowską. 2 kwietnia 1979 r. Bronisławę Dembicką – która odeszła na emeryturę – zastąpiła Helena Budzyn. W tych latach miało miejsce porządkowanie i uzupełnienie katalogów.

1980-1990

Biblioteka sprzyjała rozwojowi zainteresowań czytelniczych, rozwijała wiedzę o świecie, dzięki jej działalności wzrastało znaczenie literatury i prasy fachowej wśród czytelników. Przeprowadzono spotkania tematyczne z Kołem Gospodyń Wiejskich : „Hodowla zwierząt i ich choroby”, „Żywnienie na przedwiośniu i na wiosnę”, „Hodowla drobiu i królików”. Biblioteka zaczęła pełnić funkcje informacyjną i bibliograficzną. Zakładano kartoteki zagadnieniowe, regionalne i osobowe. Udzielano różnego typu informacji, kładziono szczególny nacisk na przysposobienie czytelnicze i informacyjne. Organizowano lekcje biblioteczne dotyczące budowy książek, higieny czytania, katalogów i korzystania z nich, rodzajów informatorów. Szerzono wiedzę o dziejach książki i innych środkach przekazu, rozwijano korzystanie z czasopism jako źródła informacji. Co dwa tygodnie przyjmowano wycieczki szkolne i organizowano głośne czytanie bajek dla dzieci. Ciekawe i atrakcyjne formy pracy z czytelnikiem organizowano w okresie wakacji i ferii dla czytelników miejscowych oraz turystów (akcja „Lato 86”: wieczor-

nica harcerska – „Poezja śpiewana”, „Wakacje z książką” – konkurs dla najlepszego czytelnika; „Zima 89”: konkurs plastyczny „Zima” oraz wystawa powarsztatowa „Bieszczady zimą”). Utworzono punkty sezonowe w Domu Wczasowym Przedsiębiorstwa Budowlanego Rzeszów oraz na zimowisku Szkoły Podstawowej w Komańczy.

1990-2000

W latach kolejnych następowało rozszerzenie współpracy ze szkołami. Przyjmowano więcej wycieczek szkolnych, zwiększono liczbę lekcji bibliotecznych i konkursów. Organizowano cyklicznie całoroczne konkursy: „Najaktywniejszy czytelnik”, „Spotkanie z twórczością Marii Konopnickiej – konkurs recytatorski”, konkurs ankietowy „Czy mówisz po polsku”, konkursy ortograficzne, konkursy dla najmłodszych „Witajcie w naszej bajce” sprawdzające znajomość i zrozumienie przeczytanych bajek. W Bibliotece odbywały się także wakacyjne spotkania ze Stowarzyszeniem Katolickiej Młodzieży oraz z harcerzami „Bieszczady 40” dotyczące historii regionu. 9 lipca 1999 r. odbyło się spotkanie autorskie z poetą Jerzym Harasymowiczem. Biblioteka stała się animatorem życia kulturalnego w środowisku, nawiązała się współpraca z artystami. Organizowano wystawy prac artystów: Janusza Zubowa (rzeźba), Andrzeja Bergera (rzeźba), Henryka Rogozińskiego (fotografia artystyczna), Wandy Wesołkin (malarstwo), Ryszarda Maślanego (rzeźba). Wielkim zainteresowaniem cieszyła się wystawa zorganizowana we współpracy z Zespołem Parków Krajobrazowych w Krośnie „Przyroda i ludzie bogactwem Komańczy”.

W marcu 1996 r. przeniesiono księgozbiór do nowego lokalu w Urzędzie Gminy. W kwietniu tegoż roku połączono Gminny Ośrodek Kultury z Gminną Biblioteką Publiczną. Dotychczasowe filie przekształcono w trzy niezależne biblioteki publiczne podlegające pod GOK. Zlikwidowano etat kierownika. Od 1997 r. Biblioteka zaczęła prowadzić samodzielny zakup książek, kompletowała i uzupełniała zbiory zgodnie z potrzebami czytelników z uwzględnieniem młodzieży studiującej. Po likwidacji województwa krośnieńskiego nadzór merytoryczny nad Biblioteką objęła Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie. 20 maja 2000 r. zlikwidowano Bibliotekę Publiczną w Wisłoku Wielkim, a księgozbiór przekazano do biblioteki szkolnej.

2000-2009

Po wejściu w skład Gminnego Ośrodka Kultury, biblioteki realizowały dodatkowo nowe zadania, takie jak organizacja, obsługa imprez ważnych dla lokalnego środowiska i regionu bieszczadzkiego. Należały do nich:

- „Stulecie Powstania Jeziorek Duszatyńskich i 50-Lecie Rezerwatu «Zwierzło»” (wspólnie z Nadleśnictwem Komańcza i Zespołem Parków Krajobrazowych w Krośnie),
- „Pamiętajmy o Motylach” – Komańcza 2007 (wspólnie ze Stowarzyszeniem WILK),

WYSTAWY:

- „W obiektywie i pędzlu” i „Spotkanie z kolorem”,
- wystawa makiet nieistniejących bieszczadzkich cerkwi autorstwa Leszka Rejmańskiego,
- wystawa malarska „Kreska i barwa” Natalii Stali,
- „Rzeźby i Ikony – sztuka ludowa”,
- „Bieszczadzkie krajobrazy znane i nieznane”,
- haftów „Iglą malowane”,
- autorska obrazów Agaty Bąk,
- prac Iwony Wolanin-Polasińskiej,
- litografii Włodzimierza Kuntza – rektora ASP w Krakowie.

Wyżej wymienione wystawy przyczyniły się do wzrostu zainteresowania sztuką wśród dzieci i młodzieży, co zachęciło nas do organizowania warsztatów: „Impresje plastyczne-dowolna forma”, rysunek ołówkiem, witraże z papieru, malowanie na szkle, robienie stroików i kartek świątecznych (bożonarodzeniowych i wielkanocnych), zabawy z cyrklem – ćwiczenia. Dla dorosłych odbyły się dwie edycje kursu wikliniarskiego. Organizowano również konkursy – zgadywanki literackie dla dzieci, konkursy głośnego czytania ze zrozumieniem, gminny konkurs ortograficzny o pióro wójta, konkurs międzyszkolny „Darz bór”.

W ramach akcji „Gimnazjalista poleca” odbyły się prezentacje klasyki literatury – „Faraon” Bolesława Prusa i „Pana Tadeusza” Adama Mickiewicza. W ramach akcji „Akademia przedszkolna” odbywały się spotkania z pięcioletkami i ich rodzicami. Organizowano czytanie bajek (czytają przedstawiciele miejscowych zakładów pracy i urzędnicy). Zrealizowano projekt „Edukacja teatralna”, finansowany z Poakcesyjnego Programu Wspierania Obszarów Wiejskich. Ponadto odbył się cykl spotkań – „Poznajemy...” – zajęcia z dziećmi klasy 3.

W 2005 r. po pożarze w Szkole Podstawowej na terenie Biblioteki odbywały się zajęcia z oddziałem przedszkolnym. Z programu „Ikonka” otrzymano sprzęt komputerowy (3 sztuki) i utworzono czytelnię internetową, która cieszy się zainteresowaniem, ale spowodowała zmniejszenie wypożyczeń literatury popularno-naukowej. Zorganizowano akcję „Ferie z Internetem”.

Od roku 2006 w ramach programu ministerialnego upowszechniania i promocji czytelnictwa, placówka otrzymuje dotacje z Biblioteki Narodowej na zakup książek. W tym też roku nadzór merytoryczny nad Biblioteką przejęła Miejska Biblioteka Publiczna im. Grzegorza z Sanoka.

Przez dwa lata Biblioteka była siedzibą Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Lokalnych w Komańczy. Obecnie odbywają się w placówce spotkania agroturystów.

Obecnie Biblioteka – prócz wykonywania swych statutowych zadań – zajmuje się też obsługą cyklicznych imprez gminnych, takich jak:

- „Majówka Rodzinna w Komańczy”,
- „Polsko-Słowackie Zawody Strażackie”,
- „Radoszyckie źródło – spotkanie przy granicy”,
- „Rzepedzki Jarmark Muzyczny”,
- „Dni Wisłoka Wielkiego”,
- „Transgraniczny Wyścig Rowerów Górskich”,
- „Spotkania Przygraniczne Polski i Słowacji”,
- „ Dzień Kultury Polskiej w Haburze”.

Kalendarium sporządzono na podstawie dokumentacji bibliotecznej (księga inwentarzowa, sprawozdania, dzienniki) oraz wywiadów środowiskowych.

Helena Nadzieja Budzyn

W związku z nadchodzącym Jubileuszem 60-lecia Biblioteki Publicznej w Komańczy, zbiegającym się z dziesiątą rocznicą śmierci Jerzego Harasymowicza, podjęto – za zgodą jego żony Marii Harasymowicz – inicjatywę nadania bibliotece imienia poety. Projekt ma być punktem wyjścia do realizacji corocznych działań związanych z sylwetką wybitnego poety i promowaniem Komańczy jako artystycznego centrum pogranicza Bieszczadzko-Beskidzkiego. Oby twórczość poety uczyła nas wrażliwości w postrzeganiu otaczającego nas świata, a Komańcza stała się „Krainą Łagodności” – miejscem do refleksji, inspiracją i natchnieniem dla twórców, mieszkańców gminy i miłośników Bieszczadów.

Jerzy Harasymowicz – Książę Krainy Łagodności, Homer Łemkowszczyzny, bard krakowskiego Zwierzyńca, to tylko niektóre z określeń poety, który debiutował wraz z pokoleniem Współczesności. Przez niektórych krytyków, m.in. przez Kazimierza Wykę, uznawany był wręcz za najznakomitszego debiutanta roku 1956. Czytelnicy znają go głównie jako twórcę liryki górskiej. Jednak Harasymowiczowskie tereny pisania, jak sam zwykł nazywać swoje kolejne fascynacje poetyckie, rozciągają się od bieszczadzko-beskidzkich pejzaży, przez pełne erotyzmu i groteskowości surrealistyczne obrazy z tomików *Wieża melancholii* (Kraków, 1958) i *Przejęcie kopii* (Kraków, 1958), aż do miejskiego folkloru z *Baru na Stawach* (Kraków, 1972) i barokowych wierszy poruszających tematykę szlacheckiej Polski, np. *Polowanie z sokołem* (Kraków, 1977).

Jerzy Harasymowicz z żoną Marią
– lipiec 1999 r., Mików

Urodził się 24 lipca 1933 r. w Puławach, zmarł 21 sierpnia 1999 r. w Krakowie. Zadebiutował w 1953 r. na łamach „Życia Literackiego”. Wielkim sukcesem okazał się jego pierwszy tomik Cuda (1956). Był współzałożycielem grupy poetyckiej „Muszyna” (1957) i „Barbarus” (1967).

Wydał 56 tomików poetyckich w łącznym nakładzie ponad 700 tysięcy egzemplarzy (nie licząc wznowień). Jego wiersze wykorzystywano w licznych adaptacjach teatralnych oraz opracowaniach muzycznych. Tłumaczono je na języki: angielski, rosyjski, ukraiński, czeski i francuski.

Prochy poety zostały – zgodnie z jego wolą – rozrzucone nad Bieszczadami, gdzie na Przełęczu Wyżnej pod Połoniną Wetlińską – dzięki staraniom żony Marii – stanął poświęcony poecie pomnik. Na połączonych symboliczną bramą blokach skalnych widnieje fragment wiersza:

*W górach jest wszystko co kocham
Wszystkie wiersze są w bukach
Zawsze kiedy tam wracam
Biorą mnie klony za wnuka*

Pomnik został wykonany przez Floriana Szostaka, rzeźbiarza z Nowego Żmigrodu, według projektu Piotra Potoczki z Politechniki Krakowskiej.

Jerzy Harasymowicz to niesamowite zjawisko polskiej poezji. Pisze się o nim jako poecie totalnym, który poświęcił całe życie pisaniu. Cieszy się wciąż ogromną popularnością, czego dowodem są organizowane w całej Polsce koncerty „W górach jest wszystko, co kocham”, których jest patronem. Ceniony za prostotę i humor, za ujmującą wrażliwość na przyrodę, za to, że – jak pisał Mieczysław Jastrun przedstawiając w 1955 r. młodego Harasymowicza:

*Czegokolwiek dotknie, czy mówi o dzieciństwie, czy o grze w szachy, o miłości,
o zimie, o kotach, wszystko zaczyna świecić. Po tym właśnie poznajemy poetę (...)
Wierzcie mi, Muza, siostra miłosierna poetów, położyła ręce na jego ramionach.*

Jerzy Harasymowicz to laureat m. in. takich nagród jak: Nagroda im Stanisława Piątaka (1967), Nagroda Fundacji im. Kościelskich (1972), główna Nagroda Ministra Kultury i Sztuki (1975), Nagroda Państwowa II stopnia (1987), czy nagroda czasopiśma „Poezja” (1987).

Alan Weiss